

– белгили, китоб келтирди – белгисиз. Бундан ташқари, белгили тўлдирувчининг ифодаланиши куйидагилардан иборат бўлиши мумкин:

1) Воситасиз тўлдирувчи атоқли от ёки кишилиқ олмоши билан ифодаланса: Салимни кўрдим. Уни чақирдим.

2) Кўрсатиш олмоши пайт, ўрин билдирувчи сўз билан ифодаланган аниқловчига эга бўлиб келса: *Кечаги китобни келтирдингми?*

3) Воситасиз тўлдирувчи ифодалаган предмет бошқаси билан қиёсланганда: *Ўзингни эмас, бошқаларни ҳам ўйла.*

4) Воситасиз тўлдирувчи ва эга бир хил сўздан иборат бўлиб, кетма-кет келганда: *Дўст дўстни кулфатда синайди.*

Ўзбек тилида гап бўлақларининг семантик ва ифодаланиш турларини санаш, нутқий мақолларни гуруҳлаш, уларни тўлиқ рўйхатда бериш каби ҳаракатлар билан боғлиқ бўлиб, булар методологик нутаи назардан, хусусий ва умумий маъноларнинг, яъни нутқий ҳамда лисоний маъноларнинг фанда кескин фарқланмаганлигидан далолатдир.

Илмий адабиётларда воситасиз тўлдирувчининг от ёки отлашаган сўзлар билан ифодаланиши қайд этилади. Бунда ҳам ноаниқликни кўриш мумкин. Шу боис кўпгина олимлар ҳақли равишда бунга эътироз билдирадилар. Масалан, А.Н.Кононов [1960], С.Н.Иванов [1961], Д.М.Насилов [1972], В.С.Храковский [1972] каби олимлар воситасиз тўлдирувчи от ёки отлашган сўзлар билан ифодаланади деган фикр билан чекланмаслик лозим. Масалан, 1) Бешдан иккини айирсак уч қолади.

2) Унинг келганини ўзим кўрдим. Бу гаплар таркибида “иккини”, “келганини” воситасиз тўлдирувчилар отлашмаганлигини уқтириб, воситасиз тўлдирувчиларнинг ифодаланиши от ва олмош билан чегараланиб қолмасликни таъкидлайдилар. Натижада, ўзбек тилшунослигида воситасиз тўлдирувчи моҳиятини таҳлил қилишдан шу нарса маълум бўлдики, тил ва нутқ воситаларини фарқламай ўтказилган анъанавий тавсифларда ҳам, систем тилшунослик тадқиқотчи ишларида ҳам воситасиз тўлдирувчининг ифодаланишида тушум келишигидаги сўз – шаклининг синтактик вазифаси билан узвигй боғланади.

Умуман олганда, ўзбек тилшунослигида воситасиз, воситали, кўмакчили тўлдирувчи ҳамда таркибли тўдирувчи ҳақида мулоҳаза юритилганда, тилшунослар томонидан ушбу тўлдирувчиларнинг ифодаланиш усулларига кўпроқ тўхталиб, уларнинг гап таркибидаги дистрибуцияси, синтактик алоқалари, дифференциал синтактик белгилари ҳамда синтактик сатҳда семантик майдони ҳақида ҳеч қандай фикр баён этилмаган.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Gordon E.M., Krylova I.P. A Grammar of Present-Day English. Москва: Высшая школа, 1974. – 334р.
2. Quirk R., Greenbaum S., Leech G., Svartvik J. A University Grammar of English.– Moscow: Vyssaya shkola, 1982.-391p.
3. Винокурова Л.П. Грамматика английского языка. Изд-во Учпедгиз. Ленинград, 1954.-344с.
4. Гуломов А., Аскарова М. Ҳозирги ўзбек адабий тили. Синтаксис. – Тошкент: Ўқитувчи, 1987.-256б
5. Жигадло В.А., Иванова И.В., Иофик Л.Л. Современный английский язык: теоретический курс грамматики.– Москва: Изд-во литер. на иностр. языках, 1956.-350с
6. Каушанская В.Л. Грамматика английского языка. 5-й изд., испр. и доп. – М.: Айрис Пресс, 2008. -384с.
7. Ўзбек тили грамматикаси. II том. Синтаксис.– Тошкент: Фан, 1976.-560б.

YANGI O`ZBEKISTONDA YOSHLARGA AJRATILAYOTGAN IMKONIYATLAR

Ilmiy rahbar: Sulaymanova Nilufar Jabbarovna
Norbo`tayev Bexruz, SamDCHTI, 2 bosqich talabasi

ANNOTATSIYA: Rivojlanayotgan O`zbekistonda yoshlarni har tamonlama qo`llab-quvvatlab turish. Yoshlarni yetuk kadr qilib tayyorlash maqsadida ko`plab tadbirlar ishlab chiqilmoqda. Bundan tashqari ularning bilimi, salohiyatini oshirish maqsadida Yevropaning rivojlangan mamlakatlari bilan hamkorlikda ishlar olib borilmoqda. Bevosita davlatimiz tomonidan yoshlarning bilimi oshirish maqsadida chet el davlatlariga o`qishga ketish masalasida imtiyozlar ishlab chiqilgan.

Kalit so`zlar: Strategiya, inklyuziv, muxtasar, doktorantura, stipendiya, drayverlar.

Bugungi kunda O'zbekistonda yoshlarga ko'plab imkoniyatlar berilmoqda. Yoshlarni turli bilimlarni egallash maqsadida ko'plab mamlakatlar bilan hamkorlikda faoliyat olib borilmoqda. O'zbekiston yoshlar mamlakatidir. Davlatimizda amalga oshirilayotgan siyosatlari yoshlarni har tamonlama qo'llab-quvvatlashga yaratilgan imkoniyatlardir. Shu bois bu borada qator me'yoriy-huquqiy hujjatlar ishlab chiqilib, ularning talab va talablarini o'rganib, imtiyoz va imkoniyatlarning yangi eshiklari ochilmoqda. Yangi yoshlar siyosatini shakllantirishda Prezidentimizning shaxsan ishtirokini alohida ta'kidlash lozim. Yurtboshimiz yosh avlod shakllanishining dastlabki bosqichida ta'lim-tarbiya masalalariga alohida e'tibor qaratmoqda. Xususan, davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev deyarli barcha islohotlar barqarorligini yoshlarni qo'llab-quvvatlash siyosatida ko'rayotgani boshlang'ich, o'rta va oily ta'lim to'g'risidagi qonunning islohotidir. Xorijiy ta'lim muassasalaridan talabalarni oily ta'lim muassasalarimizga ko'chirish, test sinovlari o'tkazish, bir vaqtning o'zida 5 ta Oliy Ta'lim Muassasida bilimini sinovdan o'tkazayotgani buning yorqin misolidir. Yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan eng muhim beshta tashabbusni ilgari surish va hayotga tatbiq etish muhim ahamiyatga ega. Ushbu g'oyani hayotga tatbiq etish maqsadida O'zbekiston yoshlar ittifoqi huzurida "5 tashabbus loyiha idorasi" tashkil etildi. "Sport karvoni", "Bir million gid", "Eng yaxshikitobxonlarga" kabi tegishli loyihalar amalga oshirilmoqda. Turli sohalarida faol, yuksak natijalarga erishib, tengdoshlariga o'rnak bo'layotgan yigit-qizlarni rag'batlantirish maqsadida "Mar do'g'lon" davlat mukofoti, "Kelajak bunyodkori" medali ta'sis etildi. O'tgan davrda 113 nafar yoshlar "Mar do'g'lon" davlat mukofoti, 75 nafari "Kelajak bunyodkori" medali bilan taqdirlangan. Hozirgi vaqtda milliy taraqqiyotimizning bosh hujjati bo'lib xizmat qilayotgan, mamlakatimizni 2017–2021 yillarda beshta ustuvor yo'nalishda rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida aynan ana shu tamoyillar eng muhim qoidalar sifatida aks ettirildi. Yurtimizda tinchlik va barqarorlikni mustahkamlash, inson huquqlari, erkinlik va manfaatlarini amalda ta'minlash, bozor iqtisodiyoti prinsiplarini rivojlantirish orqali xalq farovonligini oshirish, tashqi siyosat sohasida Markaziy Osiyo mintaqasida do'stlik va hamkorlik ruhini kuchaytirish, dunyodagi rivojlangan davlatlar qatoriga kirish yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlarning bosh maqsadi etib belgilandi. Yoshlarga ta'limning barcha bosqichlarida yoshlarning sifatli ta'lim olishini ta'minlash, hududlarda inklyuziv ta'lim rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish;

Yoshlarni ona Vatanga, oilaga, mustaqillik g'oyalariga muhabbat va sadoqat, milliy va umum insoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash;

Yoshlarga munosib mehnat sharoitlarini yaratish va ularning mehnatga oid qonuniy huquqlarini himoya qilish orqali ularning iqtisodiy huquq va imkoniyatlarini kengaytirish;

Yoshlarni madaniyat, san'at, jismoniy tarbiya va sportga keng jalb etish, yoshlarda axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish, ular o'rtasida kitobxonlikni targ'ib qilish, xotin-qizlar bandligini ta'minlashga qaratilgan "besh muhim tashabbus"ni amalga oshirish;

Ijtimoiy himoyaga muhtoj, nogironligi bor yoshlar, mehribonlik uylarida tarbiyalangan, yetimbolalar, boquvchini yo'qotgan va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni qo'llab-quvvatlash kabi imkoniyatlar yaratilib berilmoqda. Bugungi kunda huquqiy madaniyat bo'yicha ko'p yillik tajribaga ega bo'lgan yoshlarga ularning huquqiy madaniyatini yuksaltirish bo'yicha tavsiya etilgan hukumat qarori ham e'tiborga molik. Prezidentimizning yoshlar bilan uchrashuvida yangi O'zbekistonda yoshlarimiz dunyoqarashini tubdan o'zgartirishga zamin yaratgan yangi imkoniyatlar haqida so'z yuritildi. Imtiyozli ta'lim kreditlari oily ta'lim muassasasida kontrakt asosida tahsil olayotgan ikki va undan ortiq bolali oilalarga ham beriladi. Yoshlarimizning nufuzli xorijiy oily o'quv yurtlarida tahsil olishiga ko'maklashishga alohida e'tibor qaratmoqdamiz. Xususan, xalqaro o'quv dasturlari bo'yicha eng yuqori ball to'plagan eng iqtidorli yoshlarga imtihonlar narxi to'liq qoplanadi. 2021-yildan boshlab maktab o'quvchilari va oily o'quv yurtlari talabalari o'rtasida "Kelajak olimi" tanlovini tashkil etish orqali yoshlarning eng yaxshi innovatsion va startap loyihalariga 50 milliard so'm ajratish maqsadga muvofiqdir. Muxtasar aytganda, keying besh yilda yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, komil inson bo'lib voyaga yetishi uchun zamin yaratildi. Yoshlarga qaratilayotgan bunday e'tibor nihoyat o'z samarasini bermoqda. Buni yoshlarimizning xalqaro va respublika miqyosida erishayotgan yutuqlari ham ko'rsatmoqda. Bu islohotlar samarasida kelajagimiz ana shunday yoshlar qo'lida porloq bo'lishiga shubha yo'q. Chunki bugungi yoshlar ertangi kun, Yangi O'zbekiston, Uchinchi Uyg'onish davri poydevoridir. Yana bir quvonarlisi, ilm-fan yo'lini tanlagan iqtidorli yoshlarimizni qo'llab-quvvatlash maqsadida kelgusi yildan boshlab magistratura va doktorantura yo'nalishlari bo'yicha Prezident stipendiyasi kvotasi ikki barobarga oshiriladi. Ishonchim komilki, "Uyg'onish davri" yangi jamg'armasi asoschilari eng avvalo bunday imkoniyat va imtiyozlarga munosib bo'ladi, – dedi davlatimiz rahbari. Davlatimiz rahbari tomonidan ilgari surilgan O'zbekistonda Uchinchi renessans poydevorini barpo etish g'oyasida yosh avlodning ilm-fan bilan shug'ullanishi alohida tilga olingan. Yoshlarga bu marraga erishishda "asosiy drayverlar" deya ta'rif berilgani ham shundan.

O'quvchilarning ota-onalari va ilm-fan namoyandalari bilan uchrashuvda O'zbekistonda uchinchi renessans – uyg'onish davri boshlanayotgani ta'kidlab o'tishmoqda. Uchinchi Rennessans to'rtinchi sanoat inqilobi bilan muvoziy, bir vaqtda kechadi. Shu sababdan u, avvalo, texnologik inqilobni, yuksak rivojlangan raqamli smart (aqlli) iqtisodiyotni taqozo qiladi. O'z navbatida, raqamli, smart iqtisodiyotga o'tish uchun ishlab chiqarishni bosqichma-bosqich modernizatsiya qilish, avtomatlashtirish, robotlashtirish talab etiladi. Mazkur jarayon O'zbekistonda qanday bosqichlarda amalga oshirilishi, uning moddiy-moliyaviy, insoniy, ilmiy va ilmiy-texnologik ta'minoti bo'yicha istiqbolli aniq kompleks dasturlar yangi Rennessans g'oyasi bilan mafkuraviy jihatdan bog'lanishi shart. Ilmiy, ilmiy-texnologik ta'minot taqozosidan kelib chiqib, ta'lim-tarbiya sohasining barcha bo'g'inlari uzluksiz isloh etib borilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavkat Mirziyoyev. Erkin va farovon davlat barpo etamiz.
2. Islom Karimov. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.
3. Shavkat Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz.

BLENDED LEARNING IN HIGHER EDUCATION

Yusupov Otabek Yakubovich PhD of SamSIFL
Ismoilova Feruza Ulugbekovna Master student of SamSIFL

ABSTRACT *Blended Learning is a strategy that creates a more integrated approach to teaching learning process where different learning environments like Face-to-Face, online, social networking etc. are mixed with a goal to provide the most efficient and effective instruction experience.*

This paper will provide directions for blended learning environment which can be used by institutions of higher learning to make decisions about the learning and teaching initiatives. It also discusses about how blended learning can improves working conditions, improves teaching and benefit student learning process.

Key words: *blended learning, e-learning, online learning, higher education*

The teachers at all levels of education had shown a great interest in the technology and computers for teaching and learning. In higher education also, many teachers are making effective use of technology and transforming some or all of their existing course material. There are a growing number of online courses (or e-learning) around the world offered by various institutions of higher learning and universities.

Most universities and corporate trainings facilities now offer some or all of their courses online. Across the world, universities offer all sorts of courses in E-Learning these days from IT, Management, Engineering, Medicine and Sports. The World Wide Web has fascinated the academic institutions around the world and provided a potential for a new medium to deliver courses to people, who live faraway from the institution, in the form of the text, audio and video without the need of adding new buildings or hiring new instructors.

The majority of the academic institutions accepted e-Learning as an alternative to the traditional classroom teaching without any stiff resistance. The acceptance rate was very fast, rapid and widespread. Today there are many universities and institutions in Uzbekistan also that offer some kind of online learning and teaching in the form of e-Learning.

But, the author believes that e-learning when integrated with traditional learning can provide an environment that can lead to more effective and efficient learning.

E-Learning to Blended Learning: A review

Earlier computers were used for storing and manipulating data to assess the student's performance. Later the same software and hardware was used as a means for teaching most of the computer-aided based courses. The term blended learning has been in use for more than 20 years but that its meaning has been constantly changing during this period. In the late 1980s, in UK, the Workers Education Association (WEA), Ruskin College and the Open University collaborated on what was called a blended learning programme for adults, without qualifications, returning to education [3, 4]. The programme blended evening/weekend or off-campus courses with residential learning sessions and distance learning support. It was a beginning where the general discussion around course development at the Open University at the time used the term 'blended learning' to signify a mix of distance and face-to-face learning.

Through the 1990s the corporate training world started using of blended learning as enhancements to the typical corporate training intervention. Corporate short training courses were blended with pre-course readings and post course activities such as action-learning sets and project-based learning teams to embed the learning in the workplace. Participants also received electronic materials (e.g. spreadsheet-based project